

अभ्यास कार्यपत्रकम् – 1

संकलनात्मक-मूल्यांकनम् –प्रथमम्

कक्षा-6

अवधि:-होरा द्वयम्

विषयं –संस्कृतम्

पूर्णांकाः-90

ध्यातव्याः- 1- प्रज्ञानाम् उत्तराणि निर्देशानुसारं लिखतु ।

2- प्रज्ञानाम् उत्तराणि सुव्यवस्थित-सुपाठ्याक्षरैः लिखतु ।

3-निधारितांकाः प्रज्ञानाम् पुरतः लिखिताः सन्ति ।

खण्ड "क" अपठित-अवबोधनम्

1. अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अस्माकं भारतवर्षे विविध धर्माणां जनाः निवसन्ति एतस्मात् कारणात् अत्र अनेके उत्सवाः भवन्ति एषु उत्सवेषु ईश्वरस्याराधना प्रमुखास्ति या भारतीयसंस्कृतौ प्राणभूता अस्ति। ईशपूजनेन न केवलं स्तुतीनां, वंदनानां, प्रार्थनानां वा ज्ञानं भवति, अपि च ईश्वरस्याराधनायाः विधयः, ईशमहिमायाः परिज्ञानं, तैः च तेषामनुकरणीय चरिताः ज्ञायन्ते, ज्ञात्वा मार्गदर्शनं च प्राप्यन्ते। प्रार्थना द्वारा ईशः शीघ्रातिशयी घ्नं द्रवितः भवति, भक्तान् च यथेच्छानुसारं वरमपि ददाति, येन स्तोताः सर्वविध-उन्नत्यः कुर्वन्ति।

(I) एकपदेन उत्तरत- $1/2 \times 2 = 1$

(क) के सर्वविध-उन्नत्यः कुर्वन्ति?

(ख) उत्सवेषु का प्रमुखास्ति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत- $1 \times 2 = 2$

(ग) ईश पूजनेन किम्-किम् भवति ?

(घ) कस्मात् कारणात् अत्र अनेके उत्सवाः भवन्ति

(III) निर्देशानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत - $1/2 \times 4 = 2$

- (ड) "भारतवर्षे" पदे का विभक्ति: ?
 (अ) द्वितीया (ब) तृतीया (स) प्रथमा (द) सप्तमी
- (च) " ज्ञात्वा" पदे कः प्रत्ययः ?
 (अ) ल्यप् (ब) तुमुन् (स) क्त (द) क्त्वा

खण्ड "ख" पठित-अवबोधनम् 35

2. 1. अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

एषः एकः विद्यालयः अस्ति। विद्यालयं सुन्दरं विशालं च अस्ति। विद्यालये एकम् उद्यानम् अस्ति। विद्यालये मम अनेकानि मित्राणि सन्ति

- (I) एकपदेन उत्तरत- $1/2 \times 2 = 1$

- (क) उद्यानम् कुत्र अस्ति ?
 (ख) कति मित्राणि सन्ति ?

- (II) पूर्णवाक्येन उत्तरत- $1 \times 2 = 2$

- (ग) विद्यालयं कीदृशम् अस्ति ?
 (घ) मित्राणि कुत्र सन्ति ?

- (III) समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत - $1/2 \times 4 = 2$

- (ड) " विद्यालये " पदे का विभक्ति: ?
 (अ) द्वितीया (ब) तृतीया (स) प्रथमा (द) सप्तमी
- (च) " विद्यालये एकम् उद्यानम् अस्ति। " पदे कर्ता पदं किम् ?
 (अ) विद्यालये (ब) उद्यानम् (स) अस्ति (द) एकम्

3. अधोलिखितं प्लोकं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसाम्।

उदार चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्।।

- (I) एकपदेन उत्तरत-

- (क) अयं निजः परो वेति गणना केषाम् ?
 (ख) उदार चरितानां वसुधैव किम् ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत—

(ग) कस्य कृते वसुधैव कुटुम्बकम् ?

(ग) उदार चरितानां किम् ?

(III) निर्देशानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत — 1/2X4=2

(ङ) 'पृथ्वी' स्थाने किम् षब्दं प्रयुक्तम् ?

(अ) लघुचेतसाम् (ब) गणना (स) उदार (द) वसुधा

(च) " उदार चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् " वाक्ये अव्ययपदं किम् ?

(अ) वसुधैव (ब) कुटुम्बकम् (स) तु (द) उदार

4. अधोलिखितं संवादं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अध्यापिका—अस्य नाम षार्क अस्ति।

श्रुति—अयं किम् किम् खादति?

अध्यापिका—अयं लघु मत्स्यान् खादति।

षै।लेषः— अयं मानवान् अपि खादति।

(I) एकपदेन उत्तरत—

(क) अस्य नाम किम् अस्ति। ?

(ख) अयं किम् किम् खादति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत—

(ग) अयं कान् खादति। ?

(ग) अस्य नाम षार्क अस्ति इति कः कथयति ?

(III) उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत — 1/2X4=2

(ङ) दीर्घ पदस्य विलोमपदं किम् ?

(अ) लघुचेतसाम् (ब) लघु (स) अपि (द) किम्

(च) " अयं मानवान अपि खादति । " वाक्ये अब्ययपदं किम् ?

(अ) अयं (ब) मानवान (स) अपि (द) खादति

प्रश्न.5:— क. निम्नलिखित कथनस्य भावं मंजूषायाः उचित पदैः पूरयत—

'चन्द्रचन्दनयोः महये षीतला साधु संगतिः'

भावः— सज्जनानां मित्रता चन्द्रात्.....च अधिका षीतला भवति । अतः सज्जनैःमित्रता करणीया । सह, चन्दनात् ।

ख. अधोलिखित कथनयोः भावं चित्वा उत्तर पुस्तिकायाम् तिलखत् ।

1. वचने का दरिद्रता

क.मधुर भाषणे दरिद्रता करणीया ।

ख. मधुर भाषणे संकोचः न करणीया ।

2.उदारचरितानाम्तु वसुधैव कुटुम्बकम् ।

क. येषां हृदयं विषालं भवति तेभ्यः सम्पूर्णा पृथिवी परिवारः इव भवति ।

ख. येषां हृदयं लघु भवति तेभ्यः सम्पूर्णा पृथिवी परिवारः इव भवति ।

प्रश्न.6:— मंजूषायाः उचितं षब्दं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत

क्वाचित्, गृहकार्यम्, दूरम्, व्याद्यः

1.मित्र! षीद्यम् कुरुआगमिष्यति ।

2.षिरः कुरु समुन्नतम् तवास्तु मा.....भयम् ।

3.वयम् मिलित्वा एव.....कुर्मः ।

एकदा हरिणः.....गच्छति ।

प्रश्न.7:— कथाक्रमनुसारं वाक्यानि पुनः लिखत

1. धन्या एषा वीरबालिका

2.सा लक्ष्मीबाई इव साहसी आसीत्

3.एषाकर्तव्यपालनस्य उच्चदर्षाः अभवत् ।

4.सा सैनिकान् अरक्षत्

प्रश्न. 8:—अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखांकित पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत

1. जन्तवः प्रियवचनेन तुष्यन्ति ।

क. के ख. कस्य ग. कस्मात्

2. जले मीनं पश्यति ।

क. किम् ख. कम् ग. कः

3. अस्य नाम ष्वर्णिमः ।

क. केन ख. कस्य ग. कस्मात्

4. ष्यार्कः लघुमत्स्यात् खादति ।

क.कः ख.केन ग. कम्

5. व्याघ्रः हरिणम् अबद्धत् ।

क. कः ख.काम् ग.कम्

प्रश्न. 9:—अधोलिखितेषु उचितं मेलनं कुरुत—

क	ख	उत्तराणि
चित्राणि	युद्धे
व्याघ्रः	पृथ्वी
टर्क-टर्क	पठामः
रणे	मण्डूकः
भूमिः	जालम्
वयं	सुन्दराणि